

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠT. (NO.) 605.

CHICAGO, ILL., dne 17. aprila (April 17) 1919.

LETO (VOL.) XIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

Igra majhnih ljudi.

Po različnih dnevnikih se lahko čita dannadan, da se je mirovna konferenca z resno marljivostjo lotila svojega dela, da reši vsak dan kakšno važno točko in da bo baje že okrog Velike noči popolnoma gotova z vso svojo nalogo.

Omenili smo že pri drugi priliki, da naglica pravzaprav ni tako važna, kakor bi bila kvaliteta dela, ki si ga je konferenca naložila. Če bi ta zbor s svojimi raznimi krogi in krožki, s svojo deseterico in četvorico in s temi in onimi posvetovalnimi organi ustanovil mir, v katerega bi narodi verjeli, ne bi nobena pametna duša zamerila preustvarjalcem sveta potrate časa, ki je potreben, da bi se delo dobro opravilo. Mnenje, da je vse na tem ležeče, da se hitro podpiše mir, se temelji na napačnih predpostavkah; narodi ne trpe zaradi tega, ker pogodba še ni podpisana, ampak zato, ker se brez prave potrebe še vedno vzdržujejo enake razmere, kakršne so bile med vojno ter zakrivljajo stradanje, brezposelnost in sto drugih nalog.

Če postajajo poročila pariških korespondentov in uvodniki člankarjev optimistični, vendar ne kažejo, da je sladka vera v bližnjo lepo bodočnost kaj preveč opravičena. Delo v Parizu napreduje, in dosežanje obotavljanje se je umaknilo nekakšnemu skoraj prisilnemu pospeševanju; ali če se polagajo znani sadovi tega dela na vago, vzbujajo velike dvome in naravnost temne slutnje. Najvažnejši doslej znani sklepi konference nikakor ne dajejo upanja, da bodo po svetu sprejeti z zadoščanjem, ampak prav nasprotno se je bati tako velike nezadovoljnosti na več kakor eni strani, da postane vse delo konference lahko — in morda celo kmalu — enostavno brez pomena.

Diplomatična skupina, ki se splošno naziva mirovna konferenca, je po večini sestavljena iz ljudi, vjenih hoditi le po izhujenih potih in ravnati po nekdanjih naučenih pravilih. Mnogo velikih dogodkov zadnjih let je šlo mimo njih kakor senca, ne da bi bili zapustili kakšne sledove v njihovem pojmovanju zgodovine, dasi so baš dogodki pokazali, kako omajejo dejstva tudi najstarejša in najbolj posvečena pravila. Če se hoče ustanoviti nov svet, kar bi se moralo zgoditi, ker je stari dovolj jasno dokazal nemogućnost svojega obstanka, bi bilo za to treba poskušati tudi novih sredstev in potov. Staro orodje in stare metode morejo proizvesti le stare produkte, tudi če so v formi kaj izpremenjeni; mirovna konferenca pa pač nima naloge le izpremeniti oblike na nedotaknjeni stari podlagi, temveč mora podati

oblikam novo vsebino, sicer izgubi vse njeno delo svojo vrednost.

Stara navada je bila, da se je od končanja sovražnosti do definitivno sklenjenega miru vzdrževalo vojno stanje z edino izjemo, da je bil ustavljen vojaški boj. Ker je bilo nekdanj tako, se zdi diplomatski boj. Ker je bilo nekdanj tako, se zdi diplomatski pride na misel, da bi moglo biti drugače. Tako se je zgodila usodepolna napaka, da je bil skoraj vsemu svetu naložen provizorij, ki ga narodi od dne do dne teže prenašajo in ki je predvsem odgovoren za vsakovrstne krvave dogodke po Evropi in za nervozno naraščanje splošne razburjenosti. Prav pod pritiskom te razdraženosti pa danes v Parizu hite kakor za stavo, misleči, da bo mirovna pogodba tista magična medicina, ki hipoma odpravi vse gorjé.

To zmota ima lahko še prav hude posledice.

Nešteti komplicirani problemi, katerih je polna ne le vsa Evropa, ampak še nekoliko drugih kotov sveta, se ne morejo v naglici zadovoljivo rešiti. Rešitev brez zadoščanja, ki se seveda na papirju lahko hipoma izvrši, pa ni nikakršna rešitev. Časa je torej na vsak način treba; zato bi si konferenca bila morala predložiti vprašanje: Kako dobiti potrebni čas, ne da bi narodi vsled nujne odložitve definitivnega miru trpeli in bili gnani v obup?

Če bi bila dobra volja za to, bi se bil lahko našel tudi način. Treba bi se bilo le zavedati, da zahteva nov čas tudi novih misli in da je zgodovina še kaj drugega kakor ponavljanje nekdanjosti.

Ko se je sklepalo premirje, so vse države načeloma priznale štirinajst principielnih Wilsonovih točk. Med tem je na primer ena, ki pravi, da ne sme noben narod biti prisiljen pod vlado, katere sam ne mara. To načelo je splošno znano pod imenom samoodločevanje narodov. Od tega načela je danes prizadeta cela vrsta narodov, in če priznava pariška konferenca, kar so njeni mandatarji eo ipso priznali, ko so dovolili, da govori Wilson v njihovem imenu, bi bili državnik moral storiti vse potrebne korake, da bi to načelo prišlo praktično do veljave.

Izvedeti, kakšno vlado hoče kakšen narod, je mogoče le tako, da se vpraša dotični narod. Ker pa gre pri številnih takih vprašanjih za probleme, od katerih je sestava mirovne pogodbe odvisna, bi moral priti apel na prizadete narode in bi se moral pričakati njih odgovor, preden se mir končno podpiše. Le tako bi bila podana garancija, da je bil mir sklenjen po željah narodov.

Da pa ne bi bilo narodom dotlej treba prenašati vseh številnih nadlog vojnega stanja, bi se bile provizorično lahko ustanovile prehodne razmere, ki bi bile omogočile v vseh deželah prehod v normalno življenje, a vendar ne bi bile prejudicirale končni rešitvi spornih vprašanj.

Kako hoče mirovna konferenca na primer vedeti, kam žele spadati goriški Slovenci, kam dalmatinski Hrvatje? Mi trdimo z najboljšim prepričanjem, da so to jugoslovanske dežele; ali italijanski imperializem sega po njih in nastopa z nasprotnimi trditvami. Naše zahteve ne gredo tako daleč, da morajo diplomatje v Parizu nam absolutno verjeti. Ali če hočejo dobiti zanesljiv odgovor, se morajo obrniti do naroda samega; to se pravi, da bi morali predložiti sporno vprašanje ljudstvu samemu na glasovanje, obenem pa poskrbeti za garancije, da bi bilo to glasovanje popolnoma svobodno.

Gotovo je za to treba časa. Ali če se delo tako izvrši, tedaj mirovna konferenca lahko zanesljivo izve, kakšne meje je treba napraviti med Italijo in Jugoslavijo, da bo prav. Podobnih vprašanj je pa še cela dolga vrsta — na samem Balkanu in vsepovsod po svetu. A kaj je storila konferenca, da bi omogočila njih rešitev v zmislu narodne volje, po načelih, ki jih je naglašal predsednik Wilson? Del konference se je ustanovil kot nekakšno vrhovno svetovno sodišče, pred katerim pa nimajo niti vsi prizadeti deli pravice, da bi bili zaslišani in da bi zastopali in dokazali svoje trditve. Na mesto samoodločevanja narodov je stopila tuja volja, in v mnogih slučajih so tisti, ki odločujejo, sami enostransko prizadeti ter izrabljajo priliko kratkomalo za svojo korist.

Neštetokrat je bila ponovljena beseda o trajnem miru in o trdnih garancijah, ki jih mirovna konferenca najde zanj. Če verjamejo diplomatje sami svojim besedam, se jim ni treba batiti zaradi izgube časa. Ako imajo zaupanje v svoje namene in v svoje delo, tedaj bi brez strahu lahko sklenili provizoričen mir, ki bi bil več kakor premirje, in bi dal narodom priliko, da uredi svoje produktivno delo, stopijo za izmenjavo blaga, surovin in živeža v stike med seboj, in se rešijo najhujše môle, ki pa bi vendar odložil rešitev spornih vprašanj do tistega časa, ko bi narodi mogli izreči svoje.

Že sama na sebi bi taka metoda odpravila strah, da se obnove sovražnosti, zakaj tisti hip, ko bi se narodom dala prilika, da odločijo o svoji usodi, bi vedeli, da se jim ne more zgoditi krivica. Provizorij ne torej bil varen in bi služil utrditvi vzajemnega zaupanja, ki je najboljšo varstvo miru.

Metode pariške konference so temu ravno nasprotno. Brzjavijo poročajo, da je bila saarska dolina prisojena Franciji, kakor je zahteval Clemenceau. Pred tem so se širile o sarskem problemu različne vesti, menjajoč se od dne do dne. Zadnja je dejala, da pride sarsko ozemlje pod kontrolo lige narodov, da pa dobi Francija za petnajst let pravico izkoriščati ondotne rudnike kot odmeno za škodo, ki so jo Nemei napravili po francoskih rudnikih; po preteku teh petnajst let pa naj bi ljudstvo s splošnim glasovanjem odločilo, kam hoče spadati.

Petnajst let bi bil dolg provizorij. Ali naposled bi se dalo govoriti o pravici Francije, da dobi odškodnino za ruširanje svojih rudnikov. Ali če so zadnja poročila resnična, je tudi to zavrženo in Francija enostavno anektira kraj, ki je nedvomno nemški.

Velikanska je nepremišljenost, ki tiči v takih odlokih. Francija je med vojno gotovo mnogo trpela; ali tako ogromna ne more biti njena škoda, da bi se mogla naplačati le z večno aneksijo tuje dežele. Ne glede na to si Francija pripravlja situacijo, ki ji bo sami povzročila največje sitnosti in težave. S to aneksijo postane narodno mešana dežela. Ako hoče biti v tem slučaju nacionalno pravična, mora dati anektiranim Nemcem enake pravice kakor Francozom. Imela bo enak problem, kakršnih je Avstrija imela nekoliko. Sarsko ozemlje bi moralo dobiti popolno narodno avtonomijo in Nemei bi morali tudi pri centralni upravi imeti enakopravnost, vsled česar bi poslovanje vlade moralo postati dvojezično. Temu se bodo pa gotovo upirali nacionalistični Francozi, ki se bodo čutili užaljene, če bo drug jezik užival enake pravice z njihovim. Francija doživi tedaj notranje nacionalne boje, ki jih iz lastne izkušnje doslej ni poznala in ki bodo na njen razvoj enako neugodno vplivali kakor povsod.

Rešitev nacionalnih vprašanj v Evropi z ustanovitvijo kolikor mogoče narodno enotnih držav bi bila velika pridobitev in bi odpravila eno največjih zaprek kulturnega razvoja. Položila bi temelj taki družbi narodov, v kateri bi šovinistična in nacionalna vprašanja izgubila svoj pomen in omogočila vse tesnejše zблиževanje za pospeševanje skupnih interesov. Nacionalne aneksije omenjenega značaja pa polagajo vse take nade v grob, otežčavajo notranje življenje dotičnih držav in obenem ogrožavajo internacionalno varnost. Sarsko vprašanje prevzame za bodočnost enak pomen kakor alzaško-lorensko v preteklosti in Francija bi lahko vedela, kaj to pomeni.

Pariška konferenca ni srečna s svojim delom. Ni se čuditi, da kopni zaupanje vanjo bolj in bolj. Ali v svoji kratkovidnosti ne opažajo diplomatje, kakšno seme sejejo in kakšne posledice pripravljajo. Pesem o trajnem miru postaja le še melodija, ki jo človek žvižga, ne da bi si kaj mislil ob njej. Konferenca je imela najlepšo priliko, da napravi iz nje resnico, ali sebičnost posameznikov je močnejša od ideala in lepe prilike so zaman, kjer govori le trdovratni egoizem. Če bi bili v Parizu zbrani resnično veliki možje, bi lahko osrečili svet, ki bi z veseljem sprejel pravične sklepe. Pa so večinoma majhni ljudje, in kar delajo, se ne povzdigne nad špekulacije malih kramarjev, ki računajo od danes do jutri in so nesposobni, da bi pogledali kaj dalje v bodočnost.

Iz Berlina čez Kodanj in odtod čez London poročajo, da so komunisti v Budimpešti obsodili in usmrtili bivšega nadvojvodo Jožefa, nekdanjega ministrskega predsednika Wekerla in trgovskega ministra Szerenya. Poročilo dodaja, da vest ni potrjena, kar je v vsem telegramu najbolj verjetna beseda.

Wilsonova načela.

Mirovna konferenca v Parizu se pripravlja za mirovni kongres, o katerem pravijo poročila, da bo še tekom tega ali pa najkasneje začetkom prihodnjega meseca sklican v Versailles. Na tem kongresu bodo zastopane vse države, ki so bile zapletene v vojno, oziroma ki so se ustanovile na razvalinah bivših držav. Po diplomatskih računih je to zadnja etapa pred definitivnim zaključkom miru. Kakor so se diplomatje že v marsičem zmotili, se pa najbrže motijo tudi v tej stvari, kajti kakor sedaj izgleda, bodo pač gospodje v Versaillu morda sposobni, da sestavijo nekakšno pogodbo in pripravijo državnike do tega, da jo podpišejo; ali tudi če se jim to posreči, se ne more reči, da je s tem sklenjen mir. Med začasnim počivanjem orožja in resničnim mirom je razlika kakor noč in dan. Zmagovalci lahko dosežejo prvo; moč je danes na njihovi strani in za sedaj so še edini. Da bi se jim nasprotniki še enkrat uprli s orožjem v roki, je v sedanjih razmerah izključeno. Toda vpraša se, kako dolgo bo moč na njihovi strani in predvsem, kako dolgo bo vztrajala njih sloga, ki se že danes le umetno vzdržuje. Še večje pa je vprašanje, če bodo narodi hoteli peti tisto melodijo, ki jim jo komponirajo diplomatje, in če si ne zložijo — zlasti v zavezniških deželah — druge pesmi, ki bo vse drugače zvenela.

Upozarjali smo že na vsega uvaževanja vredno dejstvo, da je zanimanje ljudstev za pariško konferenco, ki je bilo v začetku, zlasti ob prvem Wilsonovem prihodu v Evropo, izredno veliko, polagoma pešalo in sedaj skoraj popolnoma izginilo. Ta indiferecencija ima mnogo resnejši pomen, nego se zdi, da se diplomatom sanja. Gospodje, ki mislijo, da odločujejo bodočnost sveta, so se nekoliko preveč zaljubili sami v svojo važnost in veličino in pri tem prešli, da ima v naši dobi zadnjo besedo vendar narod in da je stvar, za katero je ljudstvo izgubilo zanimanje, brez varne podlage.

Da je ljudstvo postalo apatično napram dogodkom v Parizu, je nedvomno dejstvo. Če bi bili stariški državniki nekoliko modernejši in bi razumeli psihologijo današnjih narodov, bi jih morala prav ta apatija najbolj vznemirjati, in tudi če je ura že enajst, bi morali napeti vse sile, da zbude nanovo ljudsko zanimanje in spravijo svoje delo v sklad z idejami narodov.

To je večina na pariški mirovni konferenci popolnoma prezrla in način njenega postopanja se po pravici imenuje avtokratičen. Ni treba, da je glava, ki hoče odločevati o vsem svetu, baš kronana; vsako samovoljno razpolaganje z narodi ob izključitvi narodov samih je avtokratično. To pa je tisto, kar se sedaj godi v Parizu.

Najbolje se to spozna po usodi Wilsonovih temeljnih točk. Gotovo je, da so evropski narodi najbolj soglašali s programom ameriškega predsednika. Triumf, ki je spremljal Wilsona po vseh deželah, ko je prvič prišel v Evropo, je to jasno dokazoval. Mir, ki bi bil sklenjen na podlagi njegovih načel, bi bili pozdravili vsi narodi, in v tem bi bila njegova naj-

večja varnost. Kako pa se bodo narodi sprijaznili z mirom, ki bistveno nasprotuje temu programu, je vprašanje, s katerim si visoka diplomacija očitno ne belí glave, ker ne razume, da je to najvažnejše vprašanje časa.

Da zmagujejo nasprotniki Wilsonovih načel, postaja danes popolnoma jasno in nehoté se človek spominja predsednikovih besed, s katerimi je obsodil postopanje nemških delegatov na brest-litovski konferenci. Kakor so bili ruski delegatje s priznanjem ruskih principov zvabljeni v Brest-Litovsk, tako je bil Wilson s priznanjem njegovih načel zvabljen v Pariz; in kakor so se ruska načela praktično izpremenila v njih nasprotje, tako se sedaj godi z Wilsonovimi načeli. In zaupanje narodov plava po vodi.

Od vsega začetka je bilo zavrženo Wilsonovo načelo glede na javne in javno dosežene pogodbe. Pariška konferenca se je konstituirala kot tajna družba, katere delo je ostalo svetu prikrito; o njenih rezultatih pa je le toliko smelo priti v javnost, kolikor je bilo posameznim diplomatom všeč. Čim važnejša so vprašanja, ki se rešujejo, tem ožji je krog tistih, ki o njih odločajo, in naj se sodi o sposobnostih in značaju teh mož, kakor se hoče, dejstvo, da so le ljudje z ljudskimi slabostmi, ostane nepobitno.

Tajnost postopanja je bila prva in temeljna napaka pariške konference. Tudi če bi imeli tam nastopajoči državniki najboljše in najčistejše namene, so morali z izključitvijo javnosti povzročiti sum, da imajo namene, ki ne morejo obstati v jasni luči dneva in jih zaradi tega skrivajo pred očmi narodov.

Nadaljni razvoj je potrdil ta sum. Wilsonova načela se kršijo drugo za drugim in če pojde do kraja tako, ostane naposled le še karikatura od njih.

V njegovih točkah je bila na primer svoboda morja. Nobena omejitev ni bila dodana tej zahtevi in zato jo je bilo mogoče razlagati le na ta način, da ni ocean lastnina nikogar in da imajo na morju vsi enake pravice. Vpričo tega, kar se v Parizu godi, ni za besedo o svobodi morja nobenega prostora v mirovni pogodbi, zakaj vse gre sedaj za tem, da postane Velika Britanija odločilna vladarica na oceanu, vsled česar se vnovič razvije tekmovanje na morju, v katerem ne bo nič manj povoda za bodoče vojne, kot ga je bilo v dosedanjih konkurencah.

Imperializem na morju je enako nevaren kakor imperializem na suhem in zastopniki Anglije izkazujejo svojemu narodu s svojo marinistično trmo prav slabo uslugo. Nobena velika država se ne bo trajno uklonila absolutnemu prvenstvu kakšne druge dežele na morju in angleško stališče postane baš razmerju med Veliko Britanijo in Zedinjenimi državami lahko nevarno.

Danes je pač spomin na bojno tovarišijo živ. Wilsonu gotovo ne gre vojna z Anglijo po glavi. Ali razmere so izpremenljive tudi v Beli hiši in v kapitolu v Washingtonu in že pri prihodnjih volitvah pride lahko povsem nova politika do veljave. Zedinjene države so šle ob strani Anglije v boj, ali Zedinjene države niso nikdar odobravale vsega, kar se je godilo v Veliki Britaniji in od strani Velike Britanije, in londonski državniki bi le modro postopali, če bi

utrtili razmere, ki ne bi dale povoda za nesporazume. Danes Ameriki morda ni mnogo na tem ležeče, kakšne postojanke ima Anglija po raznih morjih; trajno pa ne more velika in visoko industrijalna dežela kot Amerika prenašati nobene kontrole.

Če pa so pomorski interesi Zedinjenih držav posebno očitni, so tudi drugi narodi prizadeti na oceanih. Ako ima Anglija možnost kontrole na morjih, je le od tega odvisno, kako jo izrablja, pri čemer se lahko zgodi, da pridejo interesi vsega ostalega sveta z njeno voljo navskriž in se vname baš za svobodo morja nova vojna, v kateri bi lahko irsko, indijsko, egiptovsko vprašanje igralo vse drugačno vlogo, kakor v zadnji.

To niso nikakršna proročanja, kajti še nikdar ni bilo proročanje tako nehvaležen popravek, kakor za naši dobi naglih izprememb. Vsak resen državnik pa mora vzeti v poštev možnost, ki se lahko preračunijo, in angleški zastopniki ravnavo zelo napačno, če prezirajo take eventualnosti.

Večalimanj v zvezi s svobodo morja je bila Wilsonova zahteva, da se odpravijo gospodarske barijere, o katerih ve danes lahko vsak abecedar, da so igrale najkritičnejšo vlogo v odnošajih med narodi. O ukrepah, ki bi služili takemu namenu, ni ne sluha ne duha, pač pa je mnogo znamenj, da se mednarodna gospodarska vprašanja še poostre, kar goni vse govornice o trajnem miru bolj in bolj v področje legende.

Že v času, ko je Wilson formuliral svoj mirovni program, smo omenjali, da ga na gospodarskem polju preveč zavaja idealizem. Njegova misel, da naj se vsak narod gospodarsko svobodno razvija in se tekmovanje vrši na kulturnem in miren način, je zelo lepa, ampak v faktičnih razmerah nima korenin. Kupčija je kupčija — tega nauka kapitalističnega sveta ne spremeni nobena etika. Kupčija je kupčija, pa nima z dobrodelnostjo, z usmiljenjem, z ljubeznijo do bližnjega nič opraviti. Kupčija je kupčija in gre za profitom. Išče ga povsod, kjer ga upa doseči. Če prideta dva trgovca na en semenj, skušata drug drugemu odtegniti kupčije, in nič čudnega ni, če se pri tem skregata in tudi stepeta. Kadar store to države, se ne govori o pretepu, ampak se rabi ime "vojna"; in za take trgovske vojne ostanejo tla pripravljena, dokler ima svet kapitalistično konkurenco. Nobeno posredovanje in nobeno razsodišče ni tako močno kakor gospodarski interesi in le razmere, ki odstranijo konkurenco sploh, morejo napraviti gospodarskim vojniam kraj.

Mirovna konferenca v Parizu, na kateri so zastopane države take, kakršne so, torej s kapitalističnim sistemom, ne bi nikakor mogle končno rešiti tega vprašanja. Mogla pa bi zmanjšati nevarnost, če bi ustanovila ligo narodov, ki bi imela ne le političen, ampak tudi ekonomičen značaj. Mednarodna zveza, katere seveda Balfour in Clemenceau ne bi postavljala na socialistično podlago, bi vendar lahko imela ustanovo, ki bi omogočala internacionalno kapitalistično koncentracijo, naredila svetovno trgovino internacionalno in polagoma izpodrinila nacionalno konkurenco. Ta proces bi bil seveda na drug način

bolesten. Svetovni trusti bi se organizirali enako brezobzirno, kakor so se nacionalni. Ob njih ne bi propadali le mali kramarji, ampak tudi kapitalisti, ki danes kaj štejejo, bi izgubljali svojo samostalnost. Da bi se razredni boji vodili dalje, se razume samo ob sebi, ali kakor kapitalizem bi se tudi proletariat koncentriral. Nevarnost internacionalnih vojn bi se pa pri tem vsekakor zmanjšala, kajti trust, razširjen na vse dežele, bi imel v vseh enake interese.

Načrt lige narodov, ki se izdeluje v Parizu, ne obsega nič podobnega, ampak je čudna zmes nacionalizma in utopizma. Suče se le okrog ideje mednarodnega razsodišča in išče sredstva, s katerimi bi mogla liga nepokornim delom vsiliti svojo voljo, pa ne misli na to, da postane nepokorščina lahko večja od sile razsodišča in vseh liginih institucij.

Zdi se, da si razlagajo nekateri diplomatje problem gospodarske konkurence na poseben način. Kar se tiče Nemčije, jo smatrajo za premagano in izvajajo iz tega, da zmagovalci lahko preprečijo njen gospodarski preporod. Njena konkurenca bi s tem enostavno odpadla.

O "pravičnosti" te spekulacije ni treba govoriti. Mnenje, da zasluži nemški narod vsako kazeno, je nezmiselnost. Ko je šla Amerika v vojno, je Wilson izjavil, da se Zedinjene države ne bojujejo proti nemškemu ljudstvu, ampak proti njegovim vladarjem. Danes mislijo nekateri državniki le na to, kako bi do skrajnosti oslabili nemški narod, in nekateri med njimi bi mu menda najrajši vrnilo njegove nekdanje vladarje, če bi to poslužilo njegovim namenom.

Kaznovati narod za grehe njegovih vladarjev je srednjeveška ideja. A tudi če kdo misli, da so vsi Nemci enako odgovorni kakor Viljem Hohenzollern in Ludendorff, se to pač ne more trditi o bodočih nemških generacijah; tendenca mirovnih pogojev pa je vendar ta, da se vzame Nemčiji možnost tekmovanja za vse čase.

Kakor ni ta ideja pravična, pa tudi pametna ni. Dokler stoji svetovna trgovina na sedanji nacionalni in pretežno kapitalistični podlagi, je vsak narod prisiljen, da se udeležuje zunanje trgovine in stopa na svetovni trg. Nebesa niso razdelila surovin enakomerno po vseh deželah in tudi niso ustvarila povsod enakih industrijalnih in poljedelskih pogojev. Narod, kateremu se onemogoča tak razvoj njegovega gospodarskega življenja, mora biti pognan v nezadovoljnost, in ta lahko postane mati najostrejšega konflikta.

Sestavlja se pač načrt lige narodov, od katerega pričakujejo v Parizu, da onemogoči Nemčiji za vse čase vojskovanje. To je zelo nevarna ideja. Nemčija ni edina, ki jo ogroža gospodarski kitajski rid. Mala Srbija je prišla v zadnji vojni v krog zavzemkov, ki se je razširil po vseh kontinentih. Kdo bi mogel trditi, da se ne primeri Nemčiji danes ali jutri kaj takega? Po vsej Avstriji so nasprotniki Avstrije našli aktivne prijatelje. Kdo bi mogel reči, da jih ne bi Nemci našli v deželah svojih nasprotnikov, če bi bila njih stvar pravična?

Tudi tolažba, da bo Nemčija vojaško preslaba, je šepava. Saj živimo v stoletju izumov in sila pospe-

šnje iznajdljivost. Pravkar minola vojna je porodila toliko novotarij, da so militaristi sami strmeli. Tehnika pa še davno ni izrekla svoje zadnje besede in vsa kontrola oboroževanja ne more preprečiti tajne iznajdbe, ki bi mogla vse dosedanje vojskovanje postaviti na glavo in ustvariti večjo silo od vseh topov in strupenih plinov.

Sprejem Wilsonovih načel bi zmanjšal vse te nevarnosti. Ali baš Wilsonova načela se boljbolj umikajo nacionalističnemu egoizmu in imperializmu. To se kaže tudi pri kolonijalnem vprašanju. Danes ni več govora o upravi, ki bi bila za prebivalstvo kolonij najugodnejša in najuspešnejša in bi vsaj pripravljala njih neodvisnost; vse se giblje v tej smeri, da pridejo kolonije pod kontrolo Anglije, četudi bi Velika Britanija nastopala v imenu lige narodov. Izkušnje kažejo, da ni kaj mnogo zaupati takim mandatom. Avstrija je okupirala Bosno in Heregovino po mandatu berlinskega kongresa, a konec njene uprave je bil odkrita aneksija.

Nobena točka Wilsonovega programa ni sprejeta v čistosti in v celoti je delo pariške konference ravno nasprotje vseh njegovih temeljnih idej. Zato pa od pariškega ali versailleskega miru tudi ni pričakovati tistih posledic, ki jih je obljuboval Wilsonov program in čimdalje bolj se umikajo vse nekdanje lepe nade temnemu pesimizmu. V Parizu se ne pripravlja nikakršna stalnost sveta, temveč negotova situacija, iz katere nihče ne ve, kaj se še razvije.

Če se vzame v poštev splošni nepokoj, ki se širi po vsej Evropi, in preziranje pariškega dela, je celo za najbližjo bodočnost nemogoče pričakovati mirnih razmer in normalnega stanja. Tudi dežele zaveznikov niso imune proti splošni nezadovoljnosti, kateri podaja ravnanje konference nove snovi. Opozicija se s silo povsod lahko nekaj časa potlačuje; ali če pride formalni mir in z njim demobilizacija, ne more nihče povedati, kaj se utegne zgoditi v Franciji ali v Italiji. Z mišljenjem ljudskih mas se postopanje državnikov gotovo ne vjema; kljub cenzuri in vsemu omejevanju je vendar dovolj znamenj, da je tako. Ali diplomatje jih nočejo razumeti, ker si menda pripisujejo božanske moči, katerih nimajo.

Wilsonova načela bodo v Parizu morda prva poražena. Ali lahko se zgodi, da bodo potem še hitreje premagani tisti, ki zdaj navidezno zmagujejo. Bilo bi še dobro, če bi padli le v parlamentih. Njih trma daje povod strahu, da bo drugače in hujše. Formalnemu internacionalnemu miru lahko slede za petami nacionalni boji in celo civilne vojne; če pa pride do tega, ni niti internacionalni mir več vreden od življenja enodnevnih mušice. A zdi se, da je to kakor fatum in da so pri diplomatih vsa svarila zaman.

Načrt lige narodov so zelo predelali. Tega pa vendar niso naredili iz njega, kar je bilo pričakovati, ko je Wilson prvič izrekel to zahtevo. Sedanji načrt je kompromis, toda kompromis, v katerem je vsa ideja zvođenela.

K položaju v Nemčiji.

V času, ko je od večine časnikarskih poročevalcev skoraj nemogoče izvedeti resnice o velikih dogodkih, a ko bi bilo znanje te resnice še veliko važnejše, kakor v drugih, večalimanj normalnih časih, so zanesljive, četudi zakasnele vesti, ki dajejo natančnejši vpogled v tekočo zgodovino, veliko vredne. Take vesti se dobe navadno le po ovinkih, in kadar pridejo človeku v roke, je položaj pogostoma že zopet izpremenjen. Ob pomanjkanju neposrednih poročil so pa vendar vpoštovanja vredne, ne le, ker povedo vsaj, kaj je bilo, ampak ker tudi olajšujejo presojanje tega, kar se godi.

V Pragi izhajajoče socialistično "Pravo Lidu" ima zanimiv dopis iz Berlina od dr. K. Kautskega ml., sina znanega socialističnega teoretika Karla Kautskega. Pisan je bil sicer že 17. januarja, ali prav takrat so se v Berlinu odigravale krvave drame, katerih pomen tudi danes še ni minil.

Dr. Kautsky pripada stranki neodvisnih socialistov, ki se je tekom vojne, kakor je znano, ločila od večinskih socialistov. Njegov dopis se glasi:

"V Berlinu je zopet uveden mir in red. Ebert-Scheidemann-Noskova vlada ovladujejo položaj." Tako vriskajo listi socialistične večine, a še glasnejši je vrisk meščanskega časopisja. V to radostno prepevanje je s hreščočim glasom zadonela vest o umoru Karla Liebknechta in Roze Luxemburgove. Tak je mir in red, ki je bil vpeljan v Berlinu. Vlada ima situacijo v taki meri pod kontrolo, da moreta biti na berlinskih ulicah dva neoborožena vjetnika, med njima pohabljen ženska, na bestijalen način spravljena s sveta, ne da bi se dvignila ena roka za njiju obrambo. Liebknechta so častniki ustrelili iz največje bližine, Roza Luxemburgova je bila dobesedno raztrgana od steklega meščanstva z berlinskega zapada, od drhali v cilindrih, ki trepeče od strahu za svojo lastnino in ki se ne more dovolj izdivjati v svoji pijanosti zmage.

Častniki in meščanstvo? Ali si nismo domišljali, da so že davno mrtvi? Ali se ni 9. novembra govorilo, da so izginili, da se nikdar več ne vrnejo? Ali je bila vsa revolucija le zmeden san, če moreta ti dve sili razsajati bolj nekaznovano kakor v dobi vojne in se to razglašata za zmago "socialistične" vlade? Buržvazija in vojaštvo sta zopet postala glavna stebra, na katera se je morala opreti nemška "socialistična" vlada, da bi ukrotila socialistične delavce. In zdaj mora ona, ki "ovladava situacijo", s prekriženima rokama gledati, kakó delata ta dva "mir in red."

Stališče napram spartakovcem in njih prvakom je lahko različno. Toda noben nasprotnik ne more utajiti, da so se kot pravi revolucionarji pošteno bojevali za stvar proletariata in da so v službi te stvari našli mučeniško smrt. Njih goreči revolucionarni nepotrpežljivosti je bila preveč mučna dolga pot, ki drži k socializiranju družbe, zlasti v sedanjih razmerah. Mislili so, da morejo z odločnim dejanjem potegniti vso maso neodločnih in obotavljajočih se

za sabo in da izsilijo, kar je nemogoče, namreč da se strmoglavi kapitalistični način produkcije v eni sami noči. Hoteli so mehanično prenesti zgled Rusije v Nemčijo, ne da bi si bili jasno predstavili veliko gospodarsko razliko med obema državama. Niso hoteli razumeti, da so eksperimenti, ki jih je prenesel grobi kmečki organizem ruskega velikana, nemogoči v visoko organizirani in industrijalni Nemčiji. Mi neodvisni socialisti smo zategadelj vedno nasprotovali njih taktiki generalnega štrajka v dobi, ko je moglo le najintenzivnejše stopnjevanje produkcije ublažiti neskončno bedo vojne. Nasprotovali smo njihov opuščanju demokratične metode, katere so se odrekli iz obupa nad topostjo mas, ki se še danes niso zbudile iz mrzličnih imperialističnih sanj, v katere so bile zazibane tekom dolgega trajanja vojne. Ali vse to nas ni moglo ovirati, da ne bi bili priznavali njihov velikih sposobnosti in čistega plamena njihov misli, ko so hoteli z odločnim posegom v počasni razvoj desetletij privedi prevrat.

To vse je sedaj poteptano. Ali kri, ki se je tukaj prelila, je seme, ki prinese strašno žetev. To je zmajeva setev. Že dvakrat je Ebert-Scheidemannova vlada poskusila v krvi zadušiti spartakovsko gibanje, a vselej s to posledico, da je za nemške boljševice pridobila številne nove pristaše. Ebert-Scheidemannova vlada ima glavno krivdo na tem, da postaja boljševizem v Nemčiji resna nevarnost. Od prvega dneva revolucije, ki je izbruhnila proti njeni volji, in katere parasiti so postali le vsled silne želje nemškega proletariata za enoto, je bila edina naloga Ebert-Scheidemannove vlade podpirati in jačati sile reakcije. Dogodki v zunanjem uradu, Hindenburgovi in Groenerjevi izpadli in cela vrsta drugih dogodkov je še v živem spominu. Scheidemannoveci se niso upali ziniti proti tem možem. Štiri leta so hodili roko v roki s temi vojnimi hujskači in vztrajniki in neprenehoma so se krčevito trudili, da bi dokazali snežnobelo nedolžnost nemške vlade. Bilo bi torej res preveč zahtevati od njih, da bi nastopili proti tem možem.

Vsa njih revolucionarna delavnost je bila prsta igrarija. Ko so naposled privedli tako daleč, da so neodvisne socialiste iztislili iz vlade, katero so bili dobili iz njih rok, so krinke lahko padle. Odstavljen je zadnjega pristaša neodvisnih, od revolucije nameščenega policijskega predsednika Eichhorna, je dalo Ebertu zaželjeno možnost, da bi se izkazal kot močni mož, rešitelj domovine, in se tako priporočil buržvaziji kot neizogiben.

Poizkus za dosego sporazuma, ki se je pripravil tekom vsega tedna nemirov, so izpodbili, ali bolje rečeno tako dolgo zavlačili, da so imeli v Berlinu dovolj "zanesljivega" vojaštva koncentriranega za dosego impozantne "zmage". Vrhovni poveljnik Noske je mobiliziral vso buržvazijo, si dal častnikov in študentov izreči častno obljubo za "socialistično" vlado — in tedaj se je bitka lahko pričela.

Vse ogabnosti nekdanjih uprav generalnega štaba so se zopet oživele. Brutalni žargon nekdanjega General-Quartiermeistra je zopet slavil svoje orgije. Na berlinskih ulicah je soldateska razsaja-

la brez meje, mnogo vjetnikov je bilo na mestu ubitih, vse grozote pariške komune so se obnovile, le s to razliko, da je tukaj mir in red uvedla "socialistična" vlada.

Mir in red je zaenkrat uveden. Ali da bi Ebert-Scheidemannova vlada imela situacijo v roki, je laž. Gospodarji situacije so sedaj vojaki in buržvazija, in ti se ne dajo sedaj postaviti na stran kakor kahove figure, ker so vajeni izrabljati svojo moč. Vlada se ne iznebi duhov, ki jih je priklicala.

V kratkem mora pasti odločitev. Volitve v Narodno zbornico jo prineso. Za Ebert-Scheidemanna ni več odstopa z njiju krvave poti. Lahko še poskušata premagati proletariat s še brutalnejšimi sredstvi, ali ne dolgo. Naraščajoča razburjenost nemškega delavstva postane nepremagljiva in strmoglavi to vlado prav tako, kakor je dne 9. novembra 1918. strmoglavila Viljema II. Krivda te vlade pa bo, če nastopi nova revolucija pot v znamenju boljševizma in če se porodi novi svet šele tedaj, ko bo stari popolnoma razsut v razvaline in pepel. Državniški modrosti te vlade se bomo lahko zahvalili, če pride sedaj doba protestnih stavk, tega edinega orožja teroriziranega delavstva, in če se produkcija, ki je že itak nezadostna, popolnoma skruši. Življenske žrtve, ki bodo doprinešene po umoru Roze Luxemburgove in Karla Liebknechta, bodo pa strašne.

Brezštevilne bodo žrtve ognja, ki bo gorel v slavo njiju spomina. Ali ti požari ne bodo več služili za to, da bi si Ebert in Scheidemann ob njih grela krvave roke. Seveda je to slaba tolažba. Ali dražje nista hotela. Težko da bo spontana akcija berlinskega delavstva, ki raste iz vse te bede in gre za svojim ciljem preko glav voditeljev, imela dovolj moči. Računati moramo s tem, da bo zdaj Nemčija pretresana od neskončne civilne vojne in da vstane šele iz neizrecnega trpljenja zarja nove, boljše dobe za nemško ljudstvo, če ne bo tempo revolucije spleh za dolgo dobo ohromljeno.

Radikalizem.

Ni je cenejše politike, kakor radikaliziranje s jezikom. Tudi uspešna je, vsaj za človeka, ki se je poslužuje. Na površne duhove delajo bobneče fraze vtisk in kdor jih iztresa, obvelja med njimi za junaka. Pri tem ni veliko ležeče na tem, kakšne vrste je radikalizem. Jingo je radikalec, antisemit Luenger je bil radikalec, Rockefeller je radikalec, pater Zakrajšek je radikalec in anarhist je radikalec — vsak na svoj način. Radikalizem ni nikakršna posebna ideja; najneznatnejša idejica in največji nesmisel se lahko razvije v radikalnost. Tisti, ki prodajajo radikalizem na socialnem polju, se zelo motijo, če mislijo, da so originalni; duševno so popolnoma sorodni nacionalnim šovinistom ali religioznim zelim. Karakteristika radikalizma je pretiravanje in ošabno odklanjanje argumentov.

Socialni procesi se ne vrše pod pogonom fraz. Sedanjemu sistemu se očita, da je postal absurden. Razmere človeške družbe ga prehitujejo; novim po-

trebam ne ustreza, ljudstvu ne služi. Preživlja se. Njegovo orodje ostaja neizpremenjeno, a njega razumnost je izginila. Zato se mora umakniti drugemu, novemu sistemu, ki naj se vjema z razumnostjo.

Če je tako, tedaj je jasno, da mora imeti razum prvo besedo pri preureditvi. Radikalizem pa postavlja na njega mesto strast, ki opaja in dela človeka nesposobnega za jasno sodbo. Radikalizem je sovražnik vsemu, kar se mora graditi z razumom.

Radikalizem besede je prišel v modo. S tem postaja nalezljiv. Moda nima nič opraviti s pametjo. Večinoma se krega z njo. Človek se ne oblači tako in tako, ker je boljše od drugega načina, ampak ker se vsi oblačijo tako. Brije se pod nosom, ker je v Ameriki taka navada, čeprav mu je v resnici strašno sitno. Imenuje se boljševika, ker se drugi tako imejujejo.

Razum? — Vprašajte jih, ki prepevajo himno boljševizma, kaj je pravzaprav boljševizem! Poizkus se izplača; jaz sem ga naredil. V enem mestu sem vprašal petindvajset oseb, kaj je boljševizem; dobil sem enoindvajset različnih odgovorov. Ali vsi, ki so se razhajali v svojih odgovorih, včasih kakor noč in dan, so trdili o sebi, da so boljševiki. Poznal sem jih. Nekateri so bili še pred kratkim zagrizeni cesarjevi, drugi fanatični katoličani, drugi absolutni indiferenti, dva ali trije so se imenovali anarhiste. Od mraka do zore so vsi postali "boljševiki", a vsak z drugo temeljno idejo in drugim programom.

Ne težko, ampak nemogoče je povedati danes, kaj je boljševizem. Pred revolucijo je bilo to lahko. Menjševiki so imeli en program, boljševiki so imeli drugega, in človek je lahko spoznal in razumel različno. Odkar so boljševiki v enem delu Rusije prišli do moči, je stvar vse drugačna. Ali naj se boljševizem presoja po svojem prvotnem programu, po načinu, kako si je prisvojil last v Petrogradu in Moskvi, po brest-litovskem miru, po svoji poznejši taktiki? In po kateri? Njegova taktika se je izpreminjala po kraju in po času; boljševizem v Moskvi je bil eno, boljševizem v Vladivostoku drugo; boljševiška taktika leta 1917. se razlikuje od one leta 1918. in ta od one leta 1919. Katera je "pristno boljševiška?"

Leta 1917. so nam predavali, da je absolutni pacifizem, mir za vsako ceno glavna ideja boljševizma. Lenin je to temeljito ovrgel — v teoriji in praksi; toda tisti, ki so aplavdirali boljševizmu, ko so mislili, da je ultrapacifističen, mu enako aplavdirajo sedaj, ko organizira armade, fabricira orožje in se bje na več frontah kakor nekdanja carjeva armada. Slavili so boljševike, ko so gonili ravnatelje, tehnične vodje i. t. d. iz tovarn; hvalijo jih danes, ko jih kličejo nazaj in iščejo še drugod.

Za kateri boljševizem se torej ogrevajo?

Boljševizem na Ogrskem se kardinalno razlikuje od onega na Ruskem, oba pa od onega na Bavarskem in od spartacizma v Berlinu.

Ali je vsebina čisto postranska in je le treba, da je oblika radikalna? Če je tako, tedaj bi radikalec moral zavreči tudi boljševizem, kajti pokazalo se je, da se dobi še kaj radikalnejšega. V Monakovem so ultraradikalec vrgli boljševike, ker so jim bili tudi

preveč "konservativni". Tako se radikalizem vedno lahko stopnjuje. Ali kakor ne postaja vera boljša, če se prevrže v fanatizem, narodnost ne, če se prelevi v šovinizem, tako se tudi socializem ne zboljša s samim radikaliziranjem.

Že davno je "Proletarec" dejal, da je najboljšje, kar so storili ruski boljševiki, to, da izvršujejo eksperiment, ob katerem se socialisti drugih dežel lahko uče. Lenin sam pripoveduje, da se jim mnogo reči ni posrečilo; Gorkij pravi, da so delali napake in da jih še delajo; Trockij se z marsičem ne strinja, kar zagovarja Lenin. Če sami tako govore, tedaj imamo pač tudi mi pravico povedati enake misli. A če je dognano, da so delali napake, imajo socialisti v drugih deželah profitirati od tega in skrbeti, da ne ponove njih napak in škode, ki so jo s tem povzročili.

Taki eksperimenti se sedaj po Evropi množe in s tem zgledi, ob katerih se socialisti povsod lahko uče. To je vrednost vseh teh eksperimentov, da drugi lahko posnemajo, kar je dobrega v njih in odklonijo, kar je slabega.

Ali za socialiste v Ameriki ni glavno vprašanje, ali naj se boljševiki v Rusiji in na Ogrskem hvalijo ali grajajo, temveč kaj je socialistom v tej deželi delati. O njih končnem cilju ne more biti dvoma, če so res socialisti. Ta cilj je organizacija / družabne produkcije in distribucije namesto kapitalistične. Kakor pa je lahko povedati ta cilj, tako težko je za vsako deželo posebej označiti izhod iz kapitalističnega sistema v industrijalno demokracijo. Eno je gotovo: Po enakem receptu povsod se to ne izvrši. Kdor količkaj misli, mora spoznati, da so bile v Rusiji in da so na Ogrskem in Nemškem povsem drugačne razmere kakor na primer v Ameriki.

Na Ruskem je odigrala armada veliko vlogo v revoluciji; v Nemčiji menda še večjo. Baš Nemčija je v tem oziru izredno poučna. V času brest-litovskih pogajanj so ruski boljševiki na vse mogoče načine apelirali na nemško armado. Vsi pozivi so bili zaman. Viljemovi vojaki, tedaj zmagoviti na vseh frontah, so se rogali ruskim delavskim bratom in jih s slastjo pobijali. Prav ta armada je postala rebelišna, ko je bila poražena in vsled tega desorganizirana in demoralizirana. V premagani armadi gre disciplina lahko rakom žvižgat; vojaške enote se razblinejo, pomešajo, tuji oficirji pridejo namesto znanih. Kakor nanesejo prilike, postanejo taki vojaki roparji ali pa revolucionarji. Avstrijski oficirji so se po porazu lotili armadnih blagajn. Vojaki so po Kranjskem prodajali svojo opremo; hlebec kruha je bil vreden konja.

V Ameriki ni nič podobnega. Tukaj misliti na oboroženo revolucijo je blaznost, pridigati jo je hndodelstvo. Kakor je Jaurès dejal, je revolucija opravičena, kadar jo izvrši večina proti brutalni manjšini. Stanje organizacij, uspehi volitev, ravnanje ljudstva v političnih rečeh kaže, da ne reprezentira socialistična stranka večine prebivalstva, še manj pa jo predstavljajo radikalnejše organizacije kot S. L. P. ali I. W. W. Kako za vse na svetu naj povsem očitna manjšina v razmerah, kakršne so v tej deželi, izvrši oboroženo revolucijo? Pridigati tak

eksperiment je lahka reč. Kdo prevzame odgovornost za žrtve, ki padejo brez uspeha in pridejo brez koristi v ječe, ako se da delavstvo tu ali tam res zapeljati od takih pridigarjev?

Moč delavstva ni na jeziku, ampak edino v organizaciji in v njegovi organizirani sposobnosti. Fraszto radikaliziranje je zločin nad delavstvom, ker mu daje upe, ki se ne morejo izpolniti. Nihče pa si tako ne želi puhlega radikalizma, kakor najbolj reakcionarni kapitalisti, ki bi radi enkrat ugnali delavstvo v kozji rog in mu za nekaj časa strli pogum.

Proti zavednemu socialističnemu delu je danes težko nastopati. Zaradi organizacije, pouka, političnega dela obesiti človeka ne gre meni nič tebi nič. Prav to delo pa je izkoriščevalcem najbolj nevarno. Če se delavstvo trdno organizira, če dobi zakonodajni aparat v svoje roke in postane po pravici gospodar situacije, se kapitalizem tudi na bajonete ne more več zanašati, zakaj tedaj so tudi bajoneti delavskemu ljudstvu pokorni. Nikomur ni vsled tega toliko lažje na tem, da zvabi proletariat s pravilne poti, kolikor baš največjim sovražnikom delavstva, ki bi radi dobili priliko, da mu puste žilo.

To ni nova iznajdba. Kdor je imel kaj dalje posla z delavskim gibanjem, ima lahko dovolj izkušenj v tem. Vedno je bilo priljubljeno sredstvo delavskih sovražnikov vtihotapljanje v delavske organizacije "anarhiste" in vsakovrstne velike radikalee, katerim je bilo vsako delo prekrotko, pa so hujskali, dokler jim ni šel kdo na limanice, ki je potem navadno dražlo plačal svojo lahkovernost.

Resnica je, da koraka socializem. In če noče ameriško delavstvo zaostati in zamuditi časa, tedaj se mora resno lotiti svoje prave naloge, ki jo diktirajo razmere v deželi: Organizirati se, politično se izobraziti, napraviti se sposobno, da prevzame in izvrši veliko vlogo, ki mu je v človeški družbi namenjena. To je pot, na kateri je treba dela in truda, toda pot, ki drži do uspeha. Radikalno deklamiranje je cenejše, le da ne prinaša nobene koristi.

Iz poročil vladnega poljedelskega oddelka je spoznati, da so ameriška skladišča živil veliko bolj prenapolnjena, kakor leta 1917. Pregled teh zalog je bil dovršen 1. marca. Samega mesa je 1,424,193,000 funtov v zalogi, to je za 139,000,000 funtov več kakor lani. Masti je naložene 123,017,336 funtov, to je za 58,000,000 funtov več, masla je 25,781,637 funtov, to je za 6,300,000 funtov več kakor lani. Skladišča so torej prenapolnjena, toda ljudje neprenehoma trdijo, da je premalo živil in da je zato draginja.

Iz Pariza poročajo, da so vjeli brezzično brzojavko ruskega zunanjega ministra Čičerina, namenjeno ogrskemu zunanjemu ministru Bela Kunu, ki pravi, da se ententa kmalu razpade. Kdor opazuje notranje boje v Parizu, kolikor javnost sploh o njih izve, ne bo posebno presenečen, če se zgodi kaj takega, tudi če ni nikjer zunanji minister. Wilson je žugal, da zapusti mirovno konferenco. Orlando je grozil, da odide. Japonec se dejali, da pojdejo in se ne vrnejo. Za znamenja velike sloge se to ne more jemati.

J. S. Z.

Viriden, Ill. — Odbor slov. soc. kluba št. 50 vabi tukajšnje in okoliške Slovence, kot sodruge in Springfielda, Auburna, Carlinvilla in Standard Cytija na skupno zabavo, ki so bo vršila dne 1. maja v prostorih sodruga S. Kavčiča. Pričetek zabave ob poldne. Vstopnina za moške \$1.25. Dame vstopnine proste. Za dobro postrežbo in neprisiljeno zabavo bo preskrbljeno. Frank Stempihar.

Pennsylvanskim socialističnim klubom J. S. Z. v uvaževanje.

Socialističnim klubom v zvezi z lawrenško konferenco naznanjam, da se za 1. maja napovedan shod ne more vršiti, ker so na potu koraki, da se uvede strog nastop proti vsem tujezcem v Pennsylvaniji, ki slede tendencam, ki so v protislovju z državnimi odredbami za državo Penno.

Jože Ambrožič.

ZAHREBTNA INTRIGA.

Iz Hendersonville, Pa., smo dobili sledeči dopis: Uredništvo

Proletarca,

Chicago, Ill.

Cenjeni:—

Prosim, da priloženi zapisnik priobčite dobesedno in brez vsakega komentarja v Proletarcu.

V slučaju, da priloženega zapisnika nebi hoteli priobčiti, prosim, da mi o tem takoj poročate, da storim potrebne korake, da pride ta zapisnik čemprej mogoče v javnost.

S socialističnem pozdravom

John Dekleva.

:::

Priposlani zapisnik se "dobesedno" glasi:

ZAPISNIK

KONFERENCE SLOVENSКИH SOCIALISTIČNIH KLUBOV V ZAPADNEJ PENNA.,

katera se je vršila dne 6. aprila 1919 v Lawrence, Pa.

Točno ob dveh popoldne sodrug Louis Bric o tvori konferenco, ter z kratkimi potezami razloži navzočim sodrugom pomen današnjega sestanka, potom katerega naj zopet ožive naša "SOCIALISTIČNA INTERNACIONALA" po mišljenju večine navzočih sodrugov.

Za predsednika konferenca je bil izvoljen sodrug Jože Ambrožič. Za zapisnikarja pa sodr. John Dekleva, katera dva takoj zasedeta svoja mesta.

Predlog stavljen, da mora konferenca zborovati na temelju pravil "AMERICAN SOCIALIST PARTY OF AMERICA" ter sprejeti in se povreči v celoti njenej ustavi, katera je bila potrjena na zadnej konvenciji v aprilu 1917.

Predlog odobravan in sprejet z navdušenjem vseh navzočih sodrugov.

Nadalje je bil stavljen predlog in sprejet, da zastopniki te konference pretrgajo vsako vez z eksekutivo J. S. Z. in sicer iz sledečih vzrokov:

1.) Ker eksekutiva J. S. Z. je očitno se izkazala kot absolutistični diktator njej podvrženih klubov in sicer iz vzroka ker je na zadnji izvanredni seji v Springfield-u, Ill. izlorabila principe klubov in ustavo državne socialistične organizacije v sebične namene, pod krinkom teorije, za katero bi članstvo nikdar glasovalo, ako bi se eksekutiva bila ozirala na pravila ter dala članstvu priliko do glasovanja, ali pa vsaj v splošnem upoštevala njih mnenje.

2.) Ako bi bila eksekutiva J. S. Z. upoštevala člen 2, točko 6 pravil državne socialistične organizacije, bi se bila lahko informirala, da taktika, katero uporablja AMERICAN SOCIALIST PARTY v svojem razrednom boju, ni nikakoršen anarhizem, ampak točka, katera ne zagovarja ne zločina in ne nasilnih sredstev.

3.) Akeijo, katero je eksekutiva J. S. Z. pripomala svoj program, kateri tudi naj bi tudi služil klubom kot orožje v razrednem boju, nebi niti zadostoval oziroma odgovarjal potrebam najbolj nazadnjaške delavske unije, nikakor pa ne A. S. P., katera mora vselej in povsod z pogumom nastopati.

4.) Delovanje eksekutive J. S. Z. bilo je zadnjih 15 mesecev preperljive vsebine, katerga pušice so bile naperjene napram vsemu kar je državna soc. organizacija vkrenila v obrambo SOCIALISTIČNE INTERNACIONALE.

Zalotevalo se je brezmiselno v hrvatsko eksekutivo, katera ni hotela ukloniti vratu našim diktatorjem, ampak je celi čas vstrajala na strani SOCIALISTIČNE INTERNACIONALE.

Predstoječe štiri točke so bile odobravane in sprejete.

Predlagamo in odobravamo, da konferenca apelira na dotične sodruge, kateri so prisostvovali konferenci v Springfield-u, Ill., da pojasnijo kakšen vzrok je imela eksekutiva J. S. Z. sklicati konferenco, in sicer brez vsakega pooblastila in vednosti posameznih klubov J. S. Z.

Nadalje se tudi apelira na one, kateri so prisostvovali konferenci v Springfield, Ill., da natanko razložijo, zakaj je eksekutiva J. S. Z. kar na svojo pest naredila sklep za odstop iz American Socialist Party.

* Na-to se je priglasil sodrug Trčelj, da pojasni zadevo, kot predsednik dotične konference.

Podal je sledečo izjavo, katera se glasi dobesedno sledeče:

Kot delegat S. N. P. J. mudeč se v Chicagi, govoril sem osebno se sodrugoma Kristanom in Petričem, da mi pojasnita kakšno stališče zavzema A. S. P. in naša J. S. Z. v diferencah, ki so bile takrat nastale vsled nazorov vojne. Dobil sem odgovor od sodr. Petriča. Rekel mi je, da bode on sam prišel v Springfield, Ill., kjer bode podal potrebno informacijo na konferenci, katera se bode sklicala iz delegatov S. N. P. J., kateri so tudi člani socialistične stranke. Sklicana je bila v resnici konferenca, na kateri je sodr. Petrič podal delegatom tozadnji referat. Po-

jasneval je, da eksekutiva A. S. P. ni hotela dati slovenski eksekutivi nobenega odgovora, ko je J. S. Z. apelirala ter prigovarjala A. S. P., naj spremeni taktiko glede vojne politike, vsledčesar je bilo razvidno, da je A. S. P. popolnoma ignorirala naše delo. Po mnenju in nazorih eksekutive J. S. Z., bi morala tudi manjšina imeti nekaj avtoritete, česar pa A. S. P. ni hotela priznati eksekutivi J. S. Z.

Drugi govornik je bil sodr. Kristan, ki nam je podal slično izjavo. Te izjave je tudi odobral tretji govornik sodr. Zavrtnik.

Navzočim sodrugom se je vsled teh izjav zdelo potrebno, da se takoj izstopi iz A. S. P. Nato se je prebrala tozadevna resolucija, katera je bila brez ugovora odobravana in sprejeta od strani delegatov.

Nadalje je bilo odobravano in sprejeto, da se tozadevno konferenco v Springfield, Ill. ignorira ter eksekutivi J. S. Z. izreče nezaupnica.

Predlagano in sprejeto, da se tozadevno konferenco v Springfield, Ill. ignorira ter eksekutivi J. S. Z. izreče nezaupnica.

Predlagano in sprejeto, da naj se zasliši mnenje klubov in druge splošne delavske javnosti glede taktiko, katero sta zastopali "Večina" in "Manjšina". Dobili so se raznovrstni podatki, kateri so faktično dokazali, da proletarski duh odobrava taktiko "Večine", ne pa "Manjšine".

Predlagano, ako naj se eksekutiva J. S. Z. pismenim potom obvesti o zaključku današnje konference.

Predlog je bil zavržen radi njene akeije v Springfield, Ill.

Predlagano, da naj današnja konferenca, zborujoča v Lawrence, Pa. izvoli pripravljalni odbor, kateremu naj konferenca podeli polnomoč, da si delo med seboj razdeli in vse potrebno vkrene, da se zopet združimo z AMERICAN SOCIALIST PARTY.

Predlog odobran in sprejet.

Imena sodrugov-odbornikov so sledeča:

Anton Zornik, Louis Bric, John Dekleva, Bartel Yerant, Anton Kodrič, Louis Kveder, Anton Mrak in Anton Zalar.

Od zastopanih klubov je bilo predlagano in potrjeno, da se apelira na zastopnike klubov, da ne pošiljajo asesmente na tajništvo J. S. Z., dokler eksekutiva J. S. Z. ne reši poverjene naloge.

Predstoječi predlog je bil od zastopnikov sprejet.

Klubov je bilo zastopnikov na konferenci 13, in sicer številke 13, 63, 69, 118, 167, 175, 182, 184, 190, 195, 202, 208 in 211.

Sprejet in odobran je bil tudi predlog, da se skliče drugi javni shod prvo nedeljo v maju v Canonsburg, Pa., kjer naj sedanji začasni odbor poroča o svojem delu. Za ta shod naj se tudi preskrbi dva govornika, katerih namen naj bo resna agitacija v prid delavske Internationale.

Pred zaključkom konference vabi sodrug predsednik vse navzoče, da se v največjem številu udeležijo shoda v Canonsburg, Pa., kateri je velikega pomena za slovensko delavstvo.

Nadalje priporoča predsednik navzočim sodrugom naj se prvi maj proslavi kot rojstni dan delavske **INTERNATIONALE**.

Predsednik zaključil konferenco točno ob 4.45 popoldne.

Jože Ambrožič,
Predsednik konference.

John Dekleva,
Zapisnikar.

Želji — ali zahtevi — da priobčimo ta nesrečni zapisnik brez komentarja, pač ne moremo ustreči, kajti John Dekleva, o katerem ni slovenska sekcija doslej sploh še nič vedela, še ni diktator, pred katerim bi morali napraviti kotav in zlesti za peč. Ves zapisnik dokazuje, da so se sodrugi v zapadni Pennsylvaniji dali v naglici zapeljati od proste demagogije, ki se niti v sanjah ne briga, kam žene organizacijo in člane.

John Dekleva očita eksekutivi J. S. Z. diktatorstvo. Da se je v Springfieldu vršila konferenca in da se je izvršil sklep te konference, ne pa kakšen ukaz eksekutive, tega Dekleva vendar ne mare zanikati. Člani konference so izrečno sprejeli odgovornost za svoj sklep in sami naglašali njegovo potrebo. Prav iz zapadne Pennsylvanije so nekateri delegati povdarjali, da je zadnji čas za ta korak in trdili, da pričakuje članstvo samo kakšno odločitev.

Kdo je torej tukaj diktator?

Zaletavanje v springfieldsko konferenco v eni sapi z odobravanjem st. louiške konvencije je nedosledno in protislovno, kajti če se smatra springfieldska konferenca za nelegalno, je bila st. louiška konvencija še bolj nelegalna. Fakt pa je, da niso klubi videli nobene nelegalnosti takrat, ko je bil sklep storjen, a sedaj se dajo nenadoma zapeljati in obsojajo svoje lastno postopanje, čim pride od nekod gospod Dekleva, ter jim natrobi nekoliko "radikalnih" fraz.

Zapisnik govori o 6. točki člena 2 pravil A. S. P., a kdor je to konferenci povedal, je pozabil ali pa namenoma zamolčal, da je bila prav ta točka na st. louiški konvenciji ertana in se torej ne nahaja v pravih ameriške stranke.

O pogumu, s katerim je treba nastopati, ni treba eksekutivi J. S. Z. hodit v šolo h gospodu Deklevi. Pogum praznih besed ni vreden piškavega oreha. Vprašanje pa je, če je sedanji čas primeren za pridružitve k American Socialist Party, in o tem moramo klubom v zapadni Pennsylvaniji povedati nekoliko besed.

Dobro vedoči, da pride prejalislej čas, ko se morajo združiti vsi trezni socialistični elementi, smo pustili A. S. P. pri miru in molčali o njenih notranjih razmerah. Iz tega pa ne sledi, da se tam cedi sam med in mleko, ampak žalostna resnica je, da vlada v stranki največji kaos, da se vrše najostrejši boji in da poizkušajo takozvani radikaleci vsa sredstva, da bi izpodrinili treznejše sodruge in napravili iz S. P. to, oziroma še nekaj slabšega, kar je S. L. P. Za čem stremi ta "radikalizem" v stranki, kaže program, ki ga je izdalo takozvano "levo krilo" (left wing). Ta program zametuje vso dosedanjo socialistično meto-

do in ne pridiga nič manj kakor oborožen napad na vlado.

Stvar je blazna. Bila bi enostavno smešna, če bi jo sodrugi, ki se dajo včasi prehitro zapeljati, razumeli; tako pa sprejemajo programe, ki jih niti ne poznajo in naenkrat bodo spoznali, da so vjeti na skrite limanice.

Zadnji čas so takozvani radikaleci ustanovili različne liste, ki izhajajo pod strankinim imenom, pa rujejo in harangirajo proti vsemu, kar je socialistična stranka kdaj učila. Nihče ne ve, kaj nastane iz teh bojev, ki jemljejo treznim elementom tudi v stranki ves apetiti. Gotovo pa je, da more to radikalno ščuvanje poroditi le nesreče, za katere ne bodo hujskači imeli nobene pomoči.

Noben trenotek ni bil tako neugoden za pristop k stranki, kakor sedanji. Kar bi bilo res potrebno je to, da se pojačajo socialistične organizacije, ki stoje na resnični socialistični podlagi, in postanejo tako močne, da bo stranka morala računati z njimi. Tedaj je mogoče, da dobe trezni elementi v Socialist Party pogum, ki jim sedaj upada in jih navaja, da zapuščajo stranko, pa prepuščajo polje kričačem.

Socialist Party potrebuje ozdravljenja. To se pa ne izvrši, če se ji brezpogojno vračajo organizacije v času, ko se iz nje boljbolj izpodriva socializem. Ako ne prevlada v stranki zdrav razum, ji grozi enaka usoda, kakršna je zadela nakdaj močno, a danes brezpomembno S. L. P. Vse besede o bližnji revoluciji so puhle fraze in hudodelstvo; nihče se jih tako ne veseli, kakor največji sovražniki delavstva, kajti ravno s temi gobezavimi pridigami se najlaže razdere vsa organizacija.

V zapadni Pennsylvaniji je nekoliko sodrugov, ki so imeli že svoje izkušnje. Ali so kar pozabili nanje? Spomnijo naj se vendar, kakšne posledice ima štrajk brez trdne organizacije. V prvem navdušenju potegnute vso maso za sabo; čim postane situacija nekoliko bolj napeta, se omaje ta in oni, vrste se razredčijo, in če je stavka potlačena, ne morete cela desetletja ustanoviti niti najprimitivnejše organizacije. Tja ženejo kričači tudi politično organizacijo. Danes lahko marsikoga navdušite z radikalno frazo. Koliko je to navdušenje vredno? Pri prvih volitvah gre osem desetih teh radikalecev glasovat za kapitalistične kandidate. Ali bodo taki ljudje delali "revolucijo"? Radikalizem jim je le dober, da ni treba opravljati organizatoričnega dela, češ "masa je revolucijonarna". Toda nezavedna masa je masa, in nič drugoga ne. Danes jo zapelje radikalen kričač, jutri bo preklinjala radikalizem in vse skupaj in se prodajala kapitalistom.

Organizirati to maso na pravi podlagi; napraviti jo zavedno; napraviti jo sposobno, to je naloga, ki se mora izvršiti, preden se sploh dalje govori. Kdor to zanikuje, pa skuša delavstvo zapeljati v nepremišljene pustolovščine, je njegov sovražnik, pa naj se mu laska, kolikor hoče.

Ako bi bil gospod Dekleva pošteno mislil, da je združitev s S. P. koristna, mu ne bi bilo treba zahrbtnih intrige, ki jo je izvedel v Pennsylvaniji. Vsak klub ima pravico, da poda tak predlog. Tedaj bi se

o njem lahko razpravljalo, lahko bi se razložilo, kakšen je faktični položaj in članstvo bi imelo priliko, da normalno odloči, ne pa da se potegne v akcijo, ki ni nič drugega kakor tajna zarota. Če pride nekoliko vročehrvnih članov danes ali jutri vsled tega v nesrečo, jih gospod Dekleva ne bo reševal.

Da sedanji položaj ni vesel, vemo tudi mi. Člane, ki niso zadovoljni z njim, razumemo. Ali to dobo krize je treba prebresti in se z delom, ne pa z brambaziranjem pripraviti za boljši čas. To naj prevdario sodrugi v zapadni Pennsylvaniji, pa ne bodo delali korakov, ki bi jih pozneje bridko obžalovali.

LISTU V PODPORO.

Louis Žitnik, Cairnbrook, Pa.....	\$1.10
Jos. F. Durn, Cleveland, O.....	.30
John Grošelj, Cleveland, O.....	2.50
Joseph Petek, Collinwood, O.....	1.00
John Terčelj, Lawrence, Pa.....	.25
Lonis Britz, Lawrence, Pa.....	.25
Blas Pavsek, Thomas, W. Va.....	.50
Frank Bogataj, Moon Run, Pa.....	.40
Mike Kočar	1.00
Frank Bahovec10
Joe Kogoy, Hughes, Okla.....	1.00
Skupaj v tem izkazu	8.40
Zadnji izkaz	31.50
Skupaj	\$39.90

Srbska vlada zanikuje vest, da je med srbskim vojaštvom izbruhnila revolucija. Kar se godi v Srbiji in v Jugoslaviji, je pokrito z gosto meglo. Sedanja vlada je poskrbela, da je dežela skoraj popolnoma odrezana od zunanjega sveta. Nihče torej ne more izvedeti, kaj je na teh revolucionarnih vesteh resnice in kaj ne. Sumljive so pa na vsak način in skoraj neverjetno bi bilo, da je v deželi vse tako idilično, kakor izrekajo srbska poslaništva. Pašićeva vlada je toliko storila za razširjenje nezadovoljnosti med narodom ne le na Hrvaškem in v slovenskih krajih, ampak tudi v sami Srbiji, da je njegov režim nevdržljiv. Pod terorizmom, ki ga širi, ne bi bilo nič čudnega, če bi ljudje tuptam izgubili potrpljenje. In iz tega najbrže nastajajo vesti o revolucijah.

V državi Nebraska je senator Neal predlagal, da se odpravi smrtna kazen. Svoj predlog je utemeljeval z nazorom, da nima država moralne pravice pogubljati človeško življenje in z dokazom, da ne zniža smrtna kazen števila umorov in drugih zločinov. Nealov poizkus se pa ni obnesel. Senatsni odsek ni hotel priporočiti predloge in skoraj nič ni upanja, da se sprejme v sedanjem zasedanju. To le vnovič dokazuje, da tiči naša justica še z obema nogama v predsodkih srednjega veka in da so za te zakonodajce vse študije modernih kriminologov in psihologov španske vasi.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, E. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavlajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

NAZNANILA.

Conemaugh, Pa. — Obveščam članstvo št. 1, SDPZ. o sklepu društvene seje dne 6. aprila, ki se glasi, da mora plačati vsak enakopravni član tega društva \$1.00 izrednega društvenega asesmenta, neenakopravni pa 50c. Ta svota mora biti vplačana v maju in juniju. Bolniki in oddaljeni člani niso izzeti od tega sklepa. — Blaž Brezovšek, tajnik.

NAZNANILO.

Društvo "Boritelj" št. 1, SDPZ., je na redni mesečni seji dne 6. aprila t. l. soglasno podpiralo iniciativni predlog društva št. 105, nanašajoč se na izdajanje lastnega glasila.

S sobratskim pozdravom

Za društvo Boritelj:

Frank Dremelj, preds. Bdaž Brezovšek, tajnik.
Martin Jager, blagajnik.

Izjava društva "Boritelj" št. 1, S. D. P. Z.

Na redni mesečni seji z dne 6. aprila t. l. se je razpravljalo o protestu, katerega je baje vposlal neki član S. D. P. Z. v Conemaugh, Pa.

Na poziv društvenega predsednika, da naj se prizadeti, ki je znan z raznimi člani, ki so povzročili konflikt z bivšim glasilom, izrazi pri društveni seji, kaj ve o zadevi, se ni oglasil nihče, ki bi bil mogel vsebino tega protesta utemeljiti. Zato je prišlo do sklepa, da izda društvo v javnost izjavo, v kateri odločno odklanja vsako odgovornost za baje po članu izdani protest in kritiko glavnih odbornikov S. D. P. Z., in ne smatra izvajanj za resnična, dokler pisec javno s svojim podpisom ne dokaže, da je bil opravičen kaj takega pisati.

Sobraski pozdrav

Za društvo Boritelj:

Frank Dremelj, preds. Blaž Brezovšek, tajnik.

Martin Jager, blagajnik.

Društven pečat.

* * *

Dodatek društvenega tajnika.

Društvo "Boritelj" je v resnici v bližini glavnega urada S. D. P. Z. in vsled tega je članstvo našega društva kolikor toliko seznanjeno z zvezinimi zadevami.

Društvo je pred nedavnim izdalo izjavo glede odstavljenja "Glas Naroda" kot glasilo, katero je pozvalo, da dokaže, kar je pisarilo o upravi organizacije. "Glas Naroda" ni mogel (kljub temu, da je izdal izjavo, da bo priobčal proteste in nasvete do konca meseca marca) izjave našega društva priobčiti brez komentarja. — Članstvu bi moralo biti že davno znano, da je v resnici že pokazal svoje pristransko stališče — ali dokazal pa še do sedaj ni, kar je doprinal in menda ne bo, vsled česar moramo biti vedno bolj verjeti, da je glavni odbor pravilno postopal z bivšim glasilom.

S sobratskim pozdravom

Blaž Brezovšek, tajnik št. 1.

Neffs, Ohio. — Pred par meseci je članstvo SDPZ. izvolilo potom splošnega glasovanja list "Glas Naroda" za glasilo organizacije. Človek si nehoté stavi vprašanje, čemu je sploh bilo treba tega glasovanja, ko je vendar bil G. N. ob času združenja izvoljen za glasilo! Zakaj vendar se je pričela od strani gl. odbora gonja proti glasilu? Meni se vidi, da je bila tu vmes zelo čudna politika nekaterih gl. odbornikov. Začeli so se pritoževati, da G. N. noče priobčati Zvezina poročila i. t. d. V G. N. se pa je čitalo, da je moralo uredništvo celo opozarjati gl. tajnika, da poroča kaj v glasilo! Jaz mislim, da bi G. N. rad priobčil poročila iz gl. urada, samo da bi jih sprejel. Ker so jih pa v gl. uradu vsled nagajivosti ali pa vsled lenobe zadržavali, jih glasilo seveda ni moglo priobčiti. Vsak lahko vidi, kje je krivda. Kjer ni točno poslovanje, tam ni nikdar reda, tam je vedno dosti nepravilnosti. Da pa je delo v gl. uradu zelo zanemarjeno, vidi lahko vsak, ki ima količkaj opravka z njim. Koliko časa smo nekateri čakali na certifikate! Podpisani sem ga čakal čez tri mesece,

da sem ga zopet dobil nazaj! In kolikokrat smo čitali v glasilu spremembe članstva? Finančna poročila Zveze čitamo komaj na dva, tri mesece enkrat, ko mora biti vendar poročano vsak mesec. Potem pa ruvanje proti glasilu in napravljati nepotrebne stroške! No, in sedaj se pa obetajo zopet novi stroški. Društvo št. 105 je stavilo iniciativni predlog, da gl. odbor vse potrebno ukrene, da začne Zveza izdajati lastno glasilo v obliki mesečnika. Člani, pomislimo to! Kaj je Zveza res tako preobložena z denarjem, da ga mora tako brez potrebe trositi? Zadnjič je bilo splošno glasovanje, ki je bilo gotovo v zvezi s stroški, in sedaj se obeta zopet novo! Po mojem mnenju bi bilo najboljše in tudi mora biti, ako sklepi članstva še količkaj veljajo, da ostane glasilo tisti list, katerega je članstvo izvolilo ob času združenja in pri zadnjem splošnem glasovanju. Konvencija se bliža z vsakim dnem in takrat se naj ustanovi lastno glasilo, ako bo članstvo tako želelo. Čemu sedaj zopet splošno glasovanje za glasilo in čemu zopet novi stroški?! Ako se pa sklepi članstva ne vpoštevajo, potem Slovenci nismo vredni, da bi imeli kako organizacijo! Vidi se, da hoče gl. odbor Zvezo zavoziti popolnoma na rob propada. Zaradi trme nekaterih gl. odbornikov se povzroča toliko nepotrebnih stroškov! Člani, pomislimo to in ne pustimo se teptati. Asesment plačujemo že sedaj takšen, da se človek skoraj ne upa nobenemu povedati, koliko plačujemo, in sedaj se pa še napravljajo stroški na stroške. Torej, bratje in sestre, ne dopustimo, da pride predlog društva št. 105 na splošno glasovanje. Ako pa pride, stavi naj kakšno društvo iniciativni predlog, da ostane "Glas Naroda" glasilo Zveze. Ako je pri Zvezi toliko denarja za trositi, pa ga trosimo!

Jos. Stefančič, član SDPZ.

DRUŠTVO ZDRUŽENI BALKAN št. 68, SDPZ. V CLINTON, IND.

Nekaj v predvarek krajevnim društvom SDPZ. Društvo Zdrženi Balkan št. 68, SDPZ., je na svoji redni seji meseca marca 1919. vzelo v pretres nekaj točk v sedanjih pravilih, v mnenju, da ne zadostujejo pravicam članstva in napredku organizacije.

Z razpravljanjem o členu na strani 17 "Konvencija" je prišlo do zaključka, da se stavek, ki se sedaj glasi: "Vsako društvo z nad 50—150 itd." črta in se na mesto njega postavi: "Vsako društvo do 100 članov ima pravico do enega delegata."

Tozadevna točka, katero imamo sedaj, nikakor ni koristna za organizacijo in tudi ne za manjša društva. Nikakor bi ne bilo pravilno, ako bi na primer eno društvo štelo 49 članov in ne bi smelo poslati zastopnika na konvencijo, in drugo društvo, ki ima samo enega člana več, ima pa vso pravico. Ker je več društev, ki štejejo pod 50 članov, bi bilo torej na tisoče članov, ki bi morali kar molčati in plačati, kar se jim ukaže.

(Prvi stavek na strani 18 se glasi: "Društva s manj kot 50 člani se imajo združiti v dosego 50 članov vter skupno izvolijo delegata." S tem je povedano, da so na konvenciji zastopana vsa društva. Opomba gl. taj.)

Razpravljalo se je o točki 13 na strani 54, katera ni dovolj jasna, ker ne pove, za kakšne operacije se plača in za kakšne ne. Da ta točka ni v korist članstva in dobrobit organizacije, ima ravno naše društvo skušnje in dokazila, katerih pa ne bomo navajali na tem mestu. Vzemimo na primer, da član bolega na revmatični kostni bolezni — to je, da mu kost gnije — in zdravniki mu svetujejo, da je njegova zadnja pomoč odstranitev uda, in le tako se mu reši življenje; upam, da si bo vsak mislil, da je v takem slučaju opravičen do operacijskih stroškov — dobi jih pa le ne; (temveč le odškodnino za izgubljeni ud. Dodatek gl. taj.).

Tudi tukaj je naše društvo prišlo do zaključka, da se ta točka spremeni.

Naše društvo je torej sprevidelo potrebo, da se zgoraj omenjeni točki spremenita, ter priporoča društvom in posameznim članom SDPZ., da podpirajo sledeči

INICIATIVNI PREDLOG

društva Združeni Balkan št. 68, SDPZ., v Clinton, Ind., sprejet na redni seji meseca sušca 1919.

1. Da se peti odstavek člena "Konvencija" na strani 17 in 18, kateri se glasi: "Delegate volijo društva iz svojih dobrostoječih članov. Vsako društvo z nad 50—150 članov je opravičeno do enega delegata; društva z nad 150 članov pa za vsakih nadaljnih 100 članov po enega delegata več. Društva z manj kot 50 članov se imajo združiti v dosego 50 članov ter skupno volijo delegata. Glavni odbor odloči, katera društva volijo skupno delegata"

nadomesti s sledečim besedilom:

"Delegate volijo društva iz svojih dobrostojećih članov. Vsako društvo, ki šteje do 100 članov, je opravičeno do enega delegata; društva z nad 100 člani pa za vsakih nadaljnih 100 članov po enega delegata več."

2. Da se 13. točka člena "Poškodnina in onemoglosti" (na strani 54), katera se glasi: 13.—V slučaju, kjer je operacija potrebna, da je od tega odvisno življenje člana ali članice, še izplača prizadejim \$50.00; zdravnik, ki je izvršil operacijo, mora dati tozadevno izjavo, da je bila operacija v resnici potrebna v ohranitev življenja"

spremeni, da se bo glasila:

13.—Članom in članicam, katerim zdravniki svetujejo operacijo in se ji podvržejo, se izplača vsota \$50.00 kot povrnitev operacijskih stroškov za sledeče operacije: Zavozljanje črev, gnojitev v kosteh, kila, vnetje slepiča, odrezanje noge ali roke z zdravniško operacijo, mrena na očesu, rak v želodcu, prsih, maternici i. t. d., odstranitev ledvie, nosečnost izven maternice, želodčni mehur. V slučaju pa, da se operacija izvrši na boleznih, ki niso tukaj navedene, se plača ista vsota le, ako zdravniki pripoznajo, da je bila operacija potrebna v ohranitev življenja."

Članstvo se prosi, da iniciativo podpira, da pride takoj na splošno glasovanje.

Za društvo Združeni Balkan št. 68, SDPZ.:

Frank Mazelj, predsednik. John Musar, tajnik.
Anton Primožič, blagajnik. (Dr. pečat.)

Dodatek glavnega tajnika:

Zgornji iniciativni predlog je izdan v smislu pravil in je torej odprt bratskim društvom za podporo.

Blas Novak, gl. tajnik.

V Parizu se pripravljajo, da sklenejo mir baje v najkrajšem času, pri tem pa še nihče ne ve, kaj bo pravzaprav z Rusijo, dasi čutijo vsi da ni v resnici nič definitivno opravljeno, dokler se ne reši ta problem. Skrivnostno postopanje državnikov, ki se ni nič izpremenilo, odkar se je sešla mirovna konferenca, jemlje vsako podlago za jasno spoznanje situacije in nič drugega ni mogoče, kakor primerjati razna prihajajoča poročila, pa ugibati, kolikor je v pričo takih večalimanj dvomljivih virov mogoče ugibati. Precej gotovo je, da se skušata z ozirom na Rusijo uveljaviti dve struji; Anglija in Amerika sta za to, da se napravi mir z Rusijo; Francija nasprotuje. Sploh se zadnji čas opaža bolj in bolj, da je oficijelna Francija večinoma tam, kjer je večje nazadnjaštvo.

Brez dvoma so za francosko uradno stališče precej merodajni milijoni, ki jih Rusija dolguje Franciji in ki jih boljševiki niso hoteli priznati, češ da je ta denar dobival carizem od francoskih kapitalistov za potlačevanje revolucije. Popolnoma se pa tudi s temi dolgovi ne more pojasniti francoska politika. Če bi šlo le za ta denar, bi se najbrže tudi z ruskimi boljševiki lahko dosegel sporazum, kajti Lenin je na vsak način bolj praktičen kakor sentimental. Če se začne računati, se pride lahko do zaključka, da ni vojskovanje za boljševike na vse zadnje nič cenejše, kakor povračilo dolgov.

Zdi se pa, da ima francoska vlada druge ideje in da ji ne gre toliko za varstvo francoskih interesov, kolikor za križarsko vojno zoper boljševizem. Če nima tega namena, tedaj nastane sploh vprašanje: Čemu se nadaljuje vojna z Rusijo? Kakšen je cilj vse te kampanje? Fakt je, da ves svet razum nekaterih diplomatov ne ve, zakaj se tam vodijo boji. Javnih vprašanj je bilo v tej zadevi že precej, odgovora pa nobenega ne.

Boj je postal nesmiseln, pa bodi že namen kakršenkoli. S sedanjimi silami ne pridejo zavezniki nikamor naprej. Na "intervencijo" v velikem slogu pa nikakor ni misliti; kajti če bi se podvzela resna vojna, bi si morale posamezne vlade vendar povedati, kaj pravzaprav nameravajo, in tisti hip bi se izkazalo, da je soglasje med njimi nemogoče.

Na kakšne aneksije na račun Rusije pač ni misliti. Kar se tiče gospodarskih vprašanj, se ne bi moglo zgoditi nič hudega, če bi se boljševiški vladi naravnost povedalo, kaj se hoče in vprašalo, kaj pravi ona. Vojna zoper boljševiški režim pa ni v resnici nič drugega, kakor vmešavanje v notranje ruske razmere. Tudi francoska vlada ne bi trpela, da bi ji kdo od zunaj predpisoval, kako naj doma ravna in kako ne. In kar je prav za Francijo, mora naposled biti prav tudi za Rusijo.

Na vsak način pa mora pariška konferenca priti do kakšnega zaključka z ozirom na Rusijo, kajti v nasprotnem slučaju postane že samo ime "mirovna" konferenca komično. Mir, ki ne obsega Rusije, ni ni-

kakršnen mir, in sestavljanje mirovnihi pogođb z izključitvijo Rusije je le potrata časa.

Neka vest iz Pariza pripoveduje, da naznanja ruska boljševiska vlada pogođe, pod katerim je baje pripravljena ustreči nekaterim željam zaveznikov. Bilo je že več podobnih poročil, na katera se je pozneje enostavno pozabila, iz česar se je dalo sklepati, da niso imeli stvarne podlage. Danes tudi o tej vesti še ni mogoče reči, ali utemeljena ali ne. Zaznamovati jo je pa vendar treba.

Boljševiki baje žele živiti od zaveznikov. To je verjetno, kajti da primanjkuje na Ruskem hrane zelo, potrjujejo vsa poročila, pa naj bodo boljševiskom prijazna ali pa sovražna. Tragična in značilna je ta prikazen, in vsi, ki so jim socialna vprašanja kaj več, kakor snov za debele deklamacije, se morajo ozirati na to. Rusija je ena največjih agrarnih dežel na svetu. S pridelki, ki jih je mogoče dobivati na njeni zemlji, bi se lahko prehranil ves svet. Ali v deželi vlada lakota. Na stotisoče ljudi umira direktno ali indirektno od lakote. To je torej očitno vprašanje, katerega rešitev se boljševiskom ni posrečila. Kdorkoli misli resno na prehod v socialistično produkcijo, pri kateri pač ne gre le za industrijsko blago, ampak tudi za poljedelske produkte, mora to jemati v poštev. Tudi največji oboževalec boljševiskov ne stori nič s tem, da hvali vsepoprek, kar je boljševiskega; kjer so se njih metode pokazale kot neuspešne, tam jih enostavno ni posnemati, ampak je treba iskati boljših.

Boljševiki žele torej živiti od zunaj. Za to so — kakor pravi poročilo — pripravljene ustaviti usmrčevanje svojih nasprotnikov in prenehati z razširjanjem svoje propagande za preobrat obstoječega reda v zavezniških deželah. Nasprotno pa ne morajo razpisati nikakršnih splošnih demokratičnih volitev in sklicati nikakršne ustavodajne skupščine. Pač pa zahtevajo priznanje, da obstoji njih vlada "de facto in de jure".

Če je poročilo resnično, se bo moralo kmalu pokazati, kajti na ta ali oni način, direktno ali indirektno bo treba odgovoriti na ponudbo, če je res bila storjena.

Zopet je nekoliko pokopanih od mrtvih vstalo, dasi je velika noč šele drugi teden. Bivša carica — mati Marija Feodorovna, in dvajset članov familije Romanov, ki je nekđaj, kakor se spominjamo, bila dinastija in vladala v Rusiji, je dospelo v Carigrad. Med njim so bivši veliki knez Nikolaj Nikolajevič, nekdanji vrhovni poveljnik ruske armade, Peter Nikolajevič, nekdanji generallajtnant, in neki mlajši Nikolajev brat. Nikolaj in Peter sta v zlahti z italijansko dinastijo; poročena sta s sestrama italijanske kraljice, hčera črnogorskega Nikite. Zato sta odšla v Rim. Ostali sorodniki se peljejo na Malto, kjer bodo baje čakali, kakšne rezidence jim določi angleška vlada. Med angleško dinastijo in Romanovljevo familijo je nekoliko sorodstva; Marija Feodorovna je sestra angleške kraljice — matere Aleksandre.

Nekam težko si je zapomniti vso to zlahto, ali kakor se vidi, jo je včasih še treba poznati.

Najzanimivejše na stvari je menda to, da je vendar toliko Romanovcev naenkrat zopet živih. Po raznih telegramih iz Kodanja in Stockholma jih je bilo že lani več pobitih nego jih je sploh živelo. In tako se človek, ki se naslanja na telegrame, ne more zanašati niti na matematiko.

Iz Italije se množe vesti o stvkah. Oficialni komentarji zvrčajo vse take dogodke na agitacije posameznikov. Stvar bo pa vendar najbrže nekoliko drugačna. Sedanja italijanska vlada gotovo ne reprezentira mišljenja širokih ljudskih slojev, zlasti pa ne mišljenja organiziranega delavstva. Italija ima danes najstrožjo cenzuro, vendar je pa znano, da so velike delavske organizacije v najstrožji opoziciji proti vladi in so to izrazile na razne načine. Orlando in Sonnino se tolažita, da bo vse dobro, če se zadosti italijanskim imperialističnim zahtevam. Prav ta račun pa je napačen. Socialisti in delavske strokovne organizacije so protestirale baš proti osvojevalnemu programu vlade, češ da se s tem pripravljajo nove vojne. Resnica je, da ne bi narod prav nič profitiral, če bi dobila Italija do zadnjega kamena vse, kar zahteva. Dežele na vzhodnem bregu Jadranskega morja nimajo razvitega bogastva. Istra in Dalmacija sta bili od Avstrije najbolj zanemarjeni deželi. Tukaj bi bilo treba investirati milione in milione, preden bi se pobirale obresti. Trst, največje mesto na vsej obali, bi izgubil svoj pravi gospodarski pomen, če bi prišel v last Italije, kateri po svoji legi absolutno ne služi kot luka, dočim se lahko sijajno razvije kot pristanišče svojega naravnega, neitalijanskega zaljedja.

Izvršitev italijanskega imperialističnega programa lahko povzdigne takozvani prestiž, nikakor pa ne prinese koristi narodu, ki zahteva izhoda iz gospodarske krize. Ta je v deželi večja, nego priznava vlada, in množiči se štrajki so predvsem njena posledica. Delavstvo zahteva več prilike za delo, pomoči zoper draginjo, kruha in takih popolnoma materialnih reči, ki jih ne nadomesti noben napačni nacionalizem. Italijanska vlada bi torej dobro storila, če bi posvetila več brige svojim perečim notranjim problemom, pa malo manj sanjala o aneksijah in o bodočem balkanskem imperiju.

NAROČNIKOM.

Kadar se preselite, naznanite nam vselej poleg novega tudi vaš prejšnji naslov.

Vse stvari, ki se tičejo poslovanja lista, kot naročnine, naročila knjig in koledarjev, oglase itd., pošiljajte na naslov:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST. CHICAGO, ILL.

Ako imate kake pritožbe glede nerednega poslovanja ali drugih uzrokov, ki so v zvezi s tem listom, jih pošiljajte nadzornemu odboru J. D. T. D. na naslov:

Philip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

Čitaj to, Mati!!!

Otrok se ne smeje in nima veselja do igranja, če trpi na zaprtju.

Laxcarin ne more škodovati želodecu, jetram in črevam.

Laksativa danes obvaruje vašega otroka pred boleznijo jutri. Otroci si včasih ne vzamejo časa za izpraznenje črevesja, ki postane zabasano z odpadki. Jetra postanejo slugistična in hrana v želodecu se prične kisati.

Poglej na jezik, mati! Če je umazan, to je prevečen z belkasto materijo, če je otrok neposlušen, če ga muči nenormalna temperatura, če slabo diha, ako je nemiren, nima teka do jedi, če ima bolno grlo ali kake druge znake otroških bolezni, dajte jim nekoliko tablet laxcarina. Potem vam ni treba skrbeti, kajti to zdravilo je neškodljivo in v nekaj urah bo izčistilo vse škodljive vplive iz njegovega organizma in otrok bo zopet vesel in zdrav ter bo dobil veselje za zabavo. Popolna notranja kopel je mnogokrat edine, kar se potrebuje. To bi mogla biti prva odpomoč v vsakem slučaju bolezni.

Varujte se ponaredb — raznega olja, sirupov itd. Ne sprejemajte substitucij, ker bi morda škodovali vašim otrokom. Laxcarin je izvrstno zdravilo tudi za mater samo in druge člane družine. Ne ve se za noben slučaj neuspeha s tem zdravilom, ki deluje kakor ura. Je na glasu za hitro odpomoč pri zaprtju, glavobolu, prehladu, zvišani temperaturi, proti kožnim izpahkom in vsem boleznim, ki izvirajo vsled slabe prebave. Pomaga prebavi, razkroja hrano, nevtralizira acide in služi pravilnemu funkcioniranju želodeca.

Najbolje je, da vsled vedno večjega števila naročil zahtevate dovolj tega zdravila za popolno zdravljenje, kar je šest zavojev za pet dolarjev; pomenja pa milijonkrat večjo vrednost za trpeče. En za-

voj stane en dolar in ga pošljemo na naročila s priloženo svoto denarja v registriranih pismih ali money orderu v navadnih pismih naslovljena na: LAXCARIN PRODUCTS CO., Dept. Z-6, PITTSBURGH, PA.

DENAR ALI ŽIVLJENJE.

Slabo je biti oropan ne cesti denarja in ure. Toda še slabše je zadrževanje odpadkov v vašem sistemu. Vi morda lahko dobite več denarja, vi lahko kupite drugo uro, toda morda vam bo nemogoče dobiti nazaj izgubljeno zdravje. Zaprtje daje pot zastrupljalnim vplivom v vašem organizmu. Oslabljen sistem vsled teh vplivov je rezultat.

Devetdeset odstotkov bolezni prihaja od slabega čiščenja odpadkov iz organizma človeka. Naturni proces skuša normalnim potom odpraviti vse zastrupljajoče vplive odpadkov potom odvodnega kanala. Toda kadar ne more tega dela opraviti sam normalnim potom, tedaj morate sami dati odpomoč. ZDRAVLJENJE Z LAXCARINOM JE NATURNI PROCES.

Razna olja, kastorjevo olje, mineralne vode in podobne reči niso zdravila za odpomoč naturnemu odvajanju blata. Oni igrajo igro zaprtja, odvajanja in povzročajo nerednost v sistemu.

Laxarin deluje na lahek način, ne škoduje in pomaga organizmu delati kakor ura.

Svarilo!!! Laxcarin se prodaja edino le pri razpošiljalcih in se ne dobi v lekarnah. Ne dopustite lekarnarjem vsiliti vam kake cenene in mogoče škodljive substitucije. Pišite direktno nam in mi vam bomo radi volje poslali toliko Laxcarina, kolikor želite. Če se boste ravnali po tem navodilu, ne boste oškodovani od kakih substitucij.

Najbolje je naročiti dovolj tega zdravila za popolno ozdravljenje, če je bolezen zastarela in za slučaj, če ga hočete sprejeti kot družinsko zdravilo. Šest zavojev Laxcarina stane samo pet dolarjev, toda za trpeče predstavljajo milijonkrat več vrednosti. Za en dolar pošljemo en zavoj. Pošljite z naročili denar v registriranih pismih ali money order v navadnih pismih na naslov: Laxcarin Products Co., Dept. Z-6, Pittsburgh, Pa. Advertisement.

Listnica upravnistva.

Knjižice "Kako postati ameriški državljan" nimamo več v zalogi.

Majska izdaja Proletarca izide 24. aprila, tako, da bodo tudi večja naročila v rokah naročnikov še pred koncem aprila.

Kako naj se delavci izobrazujejo?

Kako? s čitanjem knjig, listov in brošur. Kakšna naj bo ta literatura, da bo res dala delavcu tisto manjše, ki mu je v političnem življenju potrebno? Na svetu je vse polno listov in knjig, ki imajo edi-

ni namen držati delavstvo v temi in nevednosti, da ne bi spoznalo svoje moči in vrednosti svojega dela. Dokler ne spozna tega, je izkoriščanje lahko. Imamo knjige in liste, ki zastrupljajo maso. Imamo knjige in liste, ki vodijo do spoznanja. Če se je tvoj um že tako razvil, da znaš ločiti dobro od slabega, tedaj boš naročal in čital tiste knjige in liste, ki zastopajo tvoje interese, ki vodijo proletarijat v družbo pravičnosti. Naroči se na Proletarca in čitaj njegove članke. Če si že naročnik, tedaj ne pozabi pridobiti svojega prijatelja, da se naroči nanj. Na-

roči brošure, ki jih ima v zalogi Proletarec. V naročitev priporočamo Ameriški družinski koledar za leto 1919; brošuro "V novo deželo"; "Katoliška cerkev in socializem" in Socialistička knjižnica. Vse te brošure in koledar vam pošljemo za en dolar poštnine prosto. Pošljite naročilo takoj.

Živ bi bil človek tudi brez mila in krtače; ampak podoben bi bil vendar bolj svinji kakor človeku.

Brez svojega lista delavec ne umre; ali neveden ostane ravno o onih zadevah, o katerih bi moral biti najboljše poučen.

NAROČNIKOM AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA!

Ta teden so bila razposlana zadnja naročila koledarjev. Do 19. aprila morajo biti pošiljatve v rokah naročnikov. Kdor jih ne prejme do tega dne, naj vpraša v poštnem ali ekspresnem uradu, če so pošiljatve tam zadržane. V nasprotnem slučaju pišite upravništvu "Proletarca."

Dotičniki, ki naročenih koledarjev ne bodo mogli prodati, naj jih vrnejo upravništvu "Proletarca."

Med knjige, katero bi moral prečitati vsakdo, ki hoče pridobiti nekoliko vpogleda v razna verstva, spada vsekakor **The Profits of Religion**. Spisal jo je znani socialistični pisatelj Upton Sinclair. Ta knjiga pomenja petnajst let njegovega dela in je edina te vrste v angleški književnosti. Knjiga (mehko vezana) stane 60c. Kdor je zmožen čitanja angleščine, naj jo naroči v upravništvu Proletarca.

Za delavca je tako potrebno, da čita delavski list, kakor da se umiva, kopa, da ima oprano perilo in osnaženo stanovanje.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrševsak drugi in četrti petek v mesecu v **Ilirija dvorani**, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

SLOVENC

pristopajte k
**SLOVENSKI NARODNI POD-
PORNJ JEDNOTI.**

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave Chicago, Ill.

Ako kdo želi prevzeti zastopstvo Proletarca za nabiranje naročnikov in oglasov, naj piše upravništvu za potrebne listine in informacije. Če imate v sebi zmožnosti agitatorja, ne odlašajte, nego prične z delom za list in organizacijo takoj.

Največji sovražnik človeštva.

Neki prominenten zdravnik piše pred kratkim sledeče: Bolezni ne pripoznavajo nikakih narodnih mej. Naj si bodejo po tem te meje reke, gore ali pa morje. Zatoraj vsak nagib nasproti največjega sovražnika človeštva namreč boleznim, ki se jih lahko ognemo in nadalje povspesovanje individualne kreposti, ki nam daljša naše dneve življenja, bode gotovo prejel pripoznanje celega človeštva, katerih se je mogoče lahko ogniti ako imamo želodec v rednem smiru, da lahko opravlja svoje delo točno in pravilno. Trinerjevo Grenko Vino je najbolje zdravilo za take slučaje. Ono Vam ohrani zdrave prebavne organe, in slab tek, zabasanost, glavobol, vrtoglavost, turobnost, itd. hitro izginijo. Dobi se po vseh lekarnah. Ako rabite Trinerjev Liniment na sedežu boleznim, so bedete kar čudili kako uspešno deluje nasproti revmatizmu, nevralgiji, putiki itd. Dobi se po vsih lekarnah. Joseph Triner Company, 1333—1343 So. Ashland ave., Chicago, Ill.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in druge vrednostne listine, se pripravijo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune.

Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega promole-nja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzo špekulira in se ji pride na sled, mora takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in sedomestiti v boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odzamejo kakšne banke te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasno dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

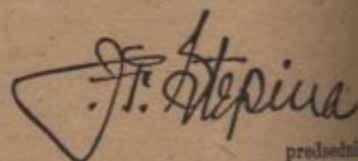
Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicago pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housem. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojske, so ji takoj prikočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrile zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako uspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Housem, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet popolnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, keđar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipotečnih bondov.

predsednik
AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis iz 18

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.